

BERNÁTH AURÉL:

Marili születésekor

1935. Marili három héttel korábban érkezett, mint vártuk. Vili töltött akkoriban nálunk néhány hetet. Egyik este éppen vacsoráztunk, mikor Alice közölte, hogy a szülés megindult. Rohanni akartam segítséget, de ő próbált visszatartani.

— Fejezzük be előbb a vacsorát — szólt nyugodtan.

— Készülődj, térj észre! — forogtam ide-oda a szobában.

Ez időben az év felét a pöstyéni reumaszanatóriumban töltöttük, ahol Alice mint orvos működött. Korábbi elhatározása szerint Pesten történt volna a szülés. Ez a terv most felborult, s Alice Pozsony mellett döntött. De minden előkészítetlen volt, s mivel Pöstyéntől Pozsony jó másfél órány útja is előttünk állt, a vacsora nyugalma kimerítette a teljes irrealitást. Otthagytam tehát őket a vacsoránál, s indultam, hogy kocsni után nézzek, amit Alice főnöktől kértem el erre az alkalomra.

Minden összeállt alig egy óra alatt: a sofőr, egy nőgyógyász orvos barátunk, Mici, a kis ápolónő, aki régóta ígérte, hogy elkíséri Alice-t, ha eljön az ideje. Már mindannyian az autóban ültünk, amikor a ház portása szólt még oda hozzánk, hogy ő is szívesen jönne. — Sötét van már, hátha történik valami a kocsival az úton. — Jött tehát Laboda is. „Bon courage, Madame” — hajolt oda Alice-hoz a szanatórium egyik

De mi veri vissza ezt, még akkor is, ha csupán tárgyaltalan érzésről van szó? Vagy tán a kívánság teremtmé alakot is? Kívánság, ami az önnön lényünk sugárzó összege. Hogy valami hiányzik belőlünk, hogy kiegészülni akarunk... De hisz erről én mit se tudok. Soha még gondolatot se volt ilyen irányban. Ellenkezőleg. Féltettem a munkámat. Ne tereljen el semmi tőle. Szabályos menürend szerint éltem. Terhesnek találtam még azt a kevés társadalmi kapcsolatot is, amit kikerülni nemigen lehetett. Meg aztán örökös félelem is élt bennem. Hogy mitől? Sohse tudtam megmondani. Mindentől. Volt mitől, ha most visszagondolok rá. Ődön bácsi kedves szavai oly gyakran visszacsengtek a messzeségből: „Fiacskám, nem olyan időket élünk...”

A kocsni egy városban haladt át: Nagyszombat. A gyér utcai világítás éppen csak tömegét sejtette a kéttornyú templomnak. Itt élt Pázmány valamikor. Néhány ablakban fény. Egy kávéház előtt egy bolyban emberek. Majd megingt az országúton. A rohanó főtörzsek újra megkezdték számlálásukat. Figyeltem igyekezetüket, ahogy osztották az időt. Milyen szemléletesen mondták, hogy elkerülhetetlenül megyek valami felé.

Közeleg a pillanat, s egyszerre meg fog változni a sorsom. De mi tartalma lehet ily gon-

dívány felé, ahová aprócska csomagját végül is letette. Még ő takarta be, igazában csak eligazította a két pelenkát, amibe csavarták. Aztán magunkra hagyott.

Meleg van. Már napok óta tart ez a fülledt hőség. Milyen nap van ma? Szeptember elseje. Ez nem lehet rossz. Jobb mintha kilencedike lenne. Vagy tizenhetedike. Elseje, az valami határozott, egyértelmű és tiszta. És még valami: ráadásul ma még vasárnap is van. Elseje és vasárnap, jól kapcsolódnak ezek! Így már határozottan ünnepélyes is. De várjunk csak: apám is szeptember elsején született. Mit gondolkodjak erről? Boldog volt apám? Nem. Meg kellene majd tudni vasárnap volt-e akkor is. Egy öröknapotár csak lesz a házban?!

Milyen jó csend van itt. Négy órakor már mindenki alszik és még senki sem öbred. A város felől se jön semmi zaj. De érdekes, ahogy e csendet fülelem, azt vettem észre, hogy a lábaim visznek a balkonajtó felé. Becsuktam. Mi indított el? Nem bujkált bennem semmi effajta szándék. A félúton vettem észre, hogy közeledem az ajtóhoz. Nem... nem... most már csak maradjon becsukva, szél jöhet, aztán a hajnokok mindig hűvösek. Különbözik is dereng már. A szelek is ilyenkor támadnak föl rendszerint.

Nos, megjöttél. Egyszerre ketten lettünk a szobában. Egy vadidegen ember hozott a karjában, s letélt elém. Mondhatnám úgy is: átadott. Te kis élő csomag. Mondd: hogy szokjalak meg? Nincs ebben gyakorlatom. Nem értelek. Félőrával előbb még nem voltál, s most vagy. Hogy közeledjem hozzád? Látom, teljesen tehetetlenül fekszel itt. Mit kell veled csinálni, ha már a lányom vagy? Lányom... ezt még nem mondhattam eddig senkinek. Várj! megfigyelem, milyen érzés ezt kimondani. Sajnálom, nem érzek semmit. Ez az igazság. Van ám ilyen is. Kicsikém. Is-

Demény Ottó:

ÍME A FÖLD!

Íme a Föld!
A még kiaknázatlan,
az igazsággal gazdag,
s kinccsel terhes mélyü,
a virágokkal pompás felszinü.

Íme a Föld!
A fölszaggatott mellü,
a hazugságtól síkos, izamos,
az elhajított lomokkal sivár,
a haszontalan gazokkal buja.

Íme a Föld!
Hol örömek teremnek,
hol százannyival fizet meg a mag,
ahol a küzdő társakra talál,
ahol följugg az, aki ölel.

Íme a Föld!
Ahol jajgatva sírnak,
hol jég és aszály pusztítja a termést,
ahol eladják az igazakat
s a szeretőket gúnyval illetik.

Íme a Föld!
A tehetetlen.
A mindent tűrő s mindent elvevő.
Amit az ember sivárrá tehet.
Amit az ember megtermékenyít.

takarlak. Így. Lehet persze, hogy kellemetlen lesz, mert amúgy is meleg van a szobában, de még mindig jobb, mintha megfáznál. Így, szépen! Még a lábujjad se legyen kint. Arról fázik meg legkönnyebben az ember.

Alszol? Vagy csak éppen lustaságból nem nyitod ki a szemedet? Szívesen megnézném pedig! Így, lecsukott szemhéjjal nem sokat látok. A szemnél kezdődik a dolog. A formája nem éppen rossz, de kíváncsi vagyok a színére. Bár úgyis tudom, hogy kék szemed van. De mégis... no, nyisd ki! Makacs vagy. Pedig or-

tom el, hogy láttuk egymást. Pedig ez éppen most volna esedékes. A megismerkedés pillanata ez! Rám lettél kiosztva — halod-e? Egy hatalmas termetű, szemüveges, fehér kabátos angyal hozott az imént. Letétbe helyeztél nálam. És elárulom azt is neked, hogy valamiféle közmegegyezés áll fenn az emberek között, hogy mától kezdve hozzám tartozol. Nem vagy kíváncsi rám? No, nyisd ki a szemedet!

Te, macska! A szájad szélét nyaldosod, ahelyett hogy rám tekintenél? Néhány milliméterre kidugod a nyelvedet, s visz-

tunk. A kocsí reflektora, mély fekete estébe fúrta be fényét. Lipótvár előtt egy macska szemükrének irizáló zöld fénye már messziről küldte üzenetét egy megfeythetetlen titoknak. Ez a parányi zöld pont a kocsí sárga fénypásmájában hatalmas erővel villogott. Miféle üzenet ez? A suhogás, a surrogó motor, az útszéli fatörzsek számláló ritmusú hangvisszaverődései kezdtek emelni egy más dimenziójú világba. Mi elé megyek? Minderről alig dőnáltam magamnak számadást. Vártam, hogy jön valaki az életembe? Nem. Kívántam? Nem. Az idő haladt, a naptárlapok átfordítása, mint egy lusta óra számolta a mulandóságot. De hogy jutottam el idáig? Milyen gondolat, érzés töltött el a közelgő esemény vártán? Mi foglalkoztatott a múlt hónapok alatt? Elképzelttem tán egyszer is a jövővény alakját, szemé színet, teste hosszát, mosolyát? Nem. De mégis! Valami volt. Lány lesz! — mondtam egyszer magamban. Miféle sejtelen volt ez? Emlékszem: nem találgatásból eredt. Csak átsuhant rajtam és mintha szöke haját is láttam volna, ritkását, az arc színétől alig elváltót. S még egy pillanatyú nyugtalanságra is emlékszem, mert nem tudtam elképzelni, hogy ez a kusza, vékonyka haj miként keretezheti majd az arcot. Előresimítsam? Nem. Hátra? Még kevésbé. Oldalra? Teliesen lehetetlen. Maradjon köcös? Ez már csak azért se látszott lehetségesnek, mert vékony haja lesz, ami magától a fejére simul. Enynyi volt mindössze hosszú hónapok alatt.

S a kocsiban most újra kérdeztem: kislány lesz? Semmi kétség, adtam rögtön a választ magamnak. Ahogy az éjszakában a macska szemükrének villámzöld fénye eligazított a valóságon túli birodalom egyik irányába, úgy kerestem ennek a csodának, ennek a biztonságának színtelen mezejét. Merről, honnan jön ez a sugárzás, s hogyan teremti alakját? De hát hol vannak ehhez szavaink? Csak árad az ember szíve (de vajon a szív árad-e?), mint a kobaltgázy radioaktív sugara.

Részlet a szerző készülő önéletrajzá-
nak 4. kötetéből.

pán. Megváltozhatok talán? De hát miért kellene megváltoznom? Mi történik itt igazában? Oly nagy dolog ez? Miért? Egy kis ember fog mellettem élni, aki eddig még nem volt. Mi van ebben olyan különös? Semmi. Megszokom. De sírni fog! Azt nehezen lehet megszokni. Majd kimegyek a szobából, ha nem bírom. Várjunk csak! Nem itt kell kezdeni! Hát hol? A gyereket szeretni szokták, s ez itt a lényeg! Azt, aki még nincs, aki majd jön, fogod-e szeretni? Mert a szeretet, egy eddig még nem volt, még nem érzett szeretet talán csak nevezhető változásnak, valami újnak, ami felé a kocsí visz, ha ugyan igaz az útszéli fáknek a suttogó jelzése, hogy haladok valami felé. A tétel igaz, de mit felelhetnék erre? Előre tudni, hogy fogom-e szeretni azt, aki még nincs... nem, nem, ezt hagyjuk, ilyenre felelni üres formula lenne és romantika. Maradjunk csak a puazta tényeknél, ha már ezek leltározásába e köcsüt akaratomon kívül belevitt. Az a „bon courage” egyébként ragyog itt előttem. Jó pillanatban mondta az a francia. Mi mindent jelent jó pillanatban mondani a pontosan megfelelő! Ne többet, se kevesebbet, mint amennyit a helyzet megenged. Nem talozni az érzelmeket. Csak azt ne! De nézd csak, most veszem észre: nem lehet a „bon courage”-t az szeretni magyarrá fordítani. Milyen közhelytől mentes mondás volt ez, szelíd és erős! A francia... ábrázolt merézen vesszi ez a sófor a kanyart. Ezen a rossz úton miért kell így rohanni? Ugy lát-szik mindjárt megérkezünk, azok a fények ott már Pozsony lámpái lesznek, ha nem tévedek. Labodának nem lesz már tennivalója a kocsival ezen az úton. De hogy hozzuk haza a gyereket? Vesszek egy ruháskosarat. A sófornek pedig majd szólók, hogy ne haltsam oly vesztétől. Mintha üldöznek.

Reggel négy óra felé lehetett, amikor az orvos, karjában hozva Marilit, benyitott a szobába.

— Lány? — kérdeztem. — Igen. — Két pelenka takarta, elég hiányosan.

— Alice? — Eddig jól ment minden. Semmi baj.

Az orvos-órlás közben haladt a

MARILI ALSZIK.
Bernáth Aurél krétarajza, 1945

mertem én egy zord apát, aki csak a fiát szeretné, ha ugyan szeretné. Gyötrelmes ám az élet, ha csak az nem segít, hogy elsejten és vasárnap született! Építünk erre? Ne. Ezt a babonát magam gyártottam számodra — vagy talán hallottam valahol? Láthat? Ez a babona az én első ajándékom számodra, s ezt is mindjárt megvonom tőled. Most csak annyit ígérhetek, hogy holnap megveszem a babakelengyedet, mert vedd tudomásul, hogy senki az égvilágon nincs. Még az a két pelenka is az intézeté, ami rajtad van. Kicsit korábban jöttél. Kicsikém, mint számítottuk. Miért sietél? Talán ezért is vagy ilyen apró? Alig vagy 50 centiméter, hogy a súlyodról ne is beszéljek. Te, ide figyelj! Ezen a világon mindent mérnek és lejegyznek! Veled is azzal kezdtek. Majd meg fogod látni, milyen elviselhetetlen szokások vannak itt. Képesek voltak születésed után pár perccel meztelenen a mérlegre tenni, hogy megtudják mennyi a súlyod. Nem fázhatál meg azon a mérlegen? No, én nem tudom... S most is csak az a két pelenka takar. Ha melege van, nyugvózná a homlokod. Ha, mutasd csak azt a kis homlokod! Teljesen száraz. Várj csak! Hozok egy vánkot és ha

refelé jövet gondoltam rád, igaz, csak a hajadra. Találgattam, milyen frizurával látlak meg először. Nem tudtam mit képzeljek. No, most itt vagy. Mutasd csak! Gyér! ez az igazság. S milyen vékony szálú! Hogy lesz ebből valaha női frizura? Jó, jó, majd lesz, nem olyan sürgős. Vesszek neked valami jó puha szálú hajkefét holnap. Kék nyéllel, ha van ilyen. Meg is fésüllek, ha éppen arról lesz szó. Tudod, anyád ilyenekhez igazában nem ért. Rá mindenben számíthatsz, de fésülni nem tud. Nyugodt lehetsz egyébként, vigyázok a kis fejedre. Felül van egy kis lágy része — mutasd csak! —, arra nagyon kell vigyázni. Majd később a szalagról azt hiszem nyugodtan lemondhatunk. Nem szeretem azokat a feldusított gyerekfejeket. Sokat látni belőlük. Mi maradunk csak a sima, egyszerű hajviseletnél. De mi lesz, ha majd te netán szalagot akarsz? Ne ragasskodj ehhez. Biz meg az izlésomban. Vesszek neked szép ruhát is... ne fejt! Már holnap kapasz finom anyai trükköt, két kötött kabátot... Kettőt?... Az kevés. No, ábránd már, ismerkedjünk meg végre. Amíg nem nyitod ki a szemedet, nem mondha-

nézem. Sőt értem a beszédét. Várj csak! Még közelebb hajolok hozzád. No, folytasd! Parányi kis háromszöget látok a nyelvedből, amit aztán lustán újra csak visszahúzol. Most megint nyújtogatsz. Értem én ezt tökéletesen. Nem vagy te szomjas? Szegénykém! Csak pár kanálka teát kaphatsz ma. 24 órás koplalás van kimerve rád. Azt kérdező kitél? Nem tudom. Olyan világra születél, ahol mindig kitalálnak valamit. Az én gyerekkoromban még az volt a szokás, hogy kilenc hónapig a karokat a pólya szorosan zárta a testhez. Moccanni sem tudtunk. A te karjaid szabadon vannak. Mutasd csak! A kis kezdedet akarom látni. Bámulatos! Mind az öt ujjad megvan, mint a felnőtteknek. A körmöd! Az összes! A tenyereden a rovátkák! Minden a legnagyobb rendben. De milyen parányi kéz ez! Hogy lehet valakinek ilyen kis keze? Nem merem megszorítani az ujjadat. Fáj? Ugye nem? Csak érezni akartam, hogy vagy. Hát a lábujjaid megvannak-e? No, mutasd! Egy, kettő, három, négy, öt. Tökéletes. Nagyjító kellene, hogy lássam a kisujjad körmét. Várj, idehúszom közel az asztali lámpát. Egyébként már dereng, hajnalodik. Miért nem nyitod ki a szemedet? Alig láthatás a világból sebbet, mint ahogy a nap kél. Az első nappalod indul. Már ez a kevéske fény is hántja a gondolat. Rólam is. Most már bevalhatom, egész éjjel akörül forogtam, lesz-e erőm, hogy fölneveljek. Festő vagyok. Te még nem tudod, mit jelent ez. Ég és föld közt lebegek. Nehel se vagyok. Egy ábránd tart életem, amit a szél is elfújhat. Háború jön. Néhány éven belül itt a háború. Hová megyek Veled? Hol rejtelek el mindaz elől, ami ránk vár? E most, hogy világosodik, egyszerre csak mintha nem éreztem a gondolat. E pillanatban valahogy más ember lettem. Vagy... vagy talán mégsem a fény tette ezt? Hát mi más tehetett? Várj!... talán... talán csak nem te adsz erőt? De mondd, de igazán próbáld felelni rá, honnan veszed te ezt az erőt? Te, kis egyetlen Csillagom.